

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 24.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

tamen Propheta veteri more, quo vsus est Moses. Ille enim ex Aegypto veniens terram filijs Israel promissam, semper ait esse trans Iordanem, cum loquendi posset retinuerunt, ut eiebro terram suam dicerent trans Iordanem, cum tamen ipse esset cū Iordanem. Eo plane modo quo Galli & Germani dicimus nos esse trans Alpes; quia olim Romani suis respectu has regiones trans Alpes, & Transalpinas esse dixerunt.

§. 4. Evangelista Propheeta testimonium non integrum protulit, sed quantum ad institutum erat necessarium. Propheeta gravissimam affectionem significat, & solatium, ut solet adiungit. Evangelista allegatam, & aggravatam esse terram non dicit, sed terram distaxat nominat; quia de illa priore aggravatione, atque alleviatione non attinebat eum loqui, qui de magna luce quæ illis esset dicere instituerat. Itaque omnis illis quæ sibi necessaria non putavit, alia solum posuit. Quæ quidem in re nulla est repugnantia; Omittere enim aliquid eorum quæ alter dixit, cuius sententiam refert, non est illi repugnare. Vltimissimum namque est, seminas atque præcipuas partes alienorum verborum instituto accommodatas recitare, cum testimonia petuntur, non integros textus addere.

§. 5. Non possunt ad liberationem Babylonicam referre Iudæ, neque eam quæ facta est à Sennacherib. Ratio enim præcedentium & consequentium manifestissime declarat, ad Messiam pertinere Propheciam. Iugum enim oneris eius, & virgam humeri eius, & scapulum excelsoris eius non superavit, sicut in die Madiam, ut dicitur v. 4. Nam sub Persarum, deinde sub Græcorum regibus, minime liberi, sed multis modis afflictī fuerunt. Et v. 6. Causam tot bonorum adducit: Parvulus enim natus est nobis, cuius imperium super humerum eius, et si enim parvulus, totius tamen orbis imperium secum fert. Quin parvulus ille Pater est futuri sæculi, quia caput Ecclesiæ triumphantis, ipse æternus, & beata æternitate omnes amicos munerans. & vers. 7. Multiplicabitur imperium eius, & pax non erit finis, super solium David, & super regnum eius sedebit: ut confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia, æmulo, & usque in sempiternum. De luce igitur illa agitur, quam intulit Christus orbi, quæ firmatum est imperium Davidis in sempiternum, quæ omnia non nisi de Messia dici posse Iudæi fatentur iudicet, & textus demonstrat.

VERSUS 18.

Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres; Simonem qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare, (erant enim piscatores.) & ait illis; Venite, post me, & faciam nos fieri piscatores hominum.

QVÆSTIO I.

Quomodo de vocatione Apostolorum consentiant tres Evangelistæ?

§. 1. Matthæi narratio est brevior, & sine circumstantiis, non discrepans à cæteris, vocatos enim relictis retibus secutos, ait. At quæ apud Lucam sunt §. 10. & Ioan. 1. 40. plus diversitatis habere videntur. Lucas namque Petrum & Ioannem, & Iacobum post piscium capturam secutos ait. At Ioannes Andream

primo Christum accessisse, deinde Petrum duxisse. v. 37. Et conversus Iesus vidit eos sequentes se, & quærentibus vbi habitaret. Respondit: Venite & videte: & manserunt die illa apud illum, erat autem hora quasi decima, invenit autem Simonem Andream, & adduxit ad Iesum.

Hæc vocatio non fuit propria, nec enim nisi illa die Evangelista manserunt apud Iesum, sed altero die ad navigia redierunt. actum ita vocati sunt, ut omnibus relictis sequerentur, ad relicta non redituri. Contigisse autem illud altera die constat. Nam accessus ad Iesum de quo Ioannes refert, factus est hora decima, circa diei finem, ea die non fuit Christi concio in navī Petri, & piscatio, tum quia tempus non pauebat illa fieri, tum vero quia v. 39. Manserunt illo die apud illum. Itaque sumptæ cenā ad naviculas redierunt. Illa autem nocte tota laboraverunt, & nihil ceperunt, & mane cum concio finita esset, multitudinem piscium comprehenderunt. Id ex eo constat, quod eadem die Philippum vocavit, In crastinum voluit exire in Galilæam, & invenit Philippum; at Andream & Petri vocatio Philippi vocationem antecessit. Denique die tertio nuptiæ factæ in Cana Galilææ, in quibus fuit Iesus cum discipulis suis: ante tertium igitur diem vocati sunt.

§. 2. Anabaptistæ hoc argumento omnes Ecclesiæ Anabaptistæ doctores, & pastores renunciare cunctis rebus suis debere contendunt. Quod tamen Dominus non omnibus, sed Apostolis suis præcepit. Hoc ergo factum vim legis non habuit, sed in Apostolis necessitatem, cum inquit renuntiavimus mundo mittendi essent. Neque enim Christianorum Ierusalem omnia vendentium, & ad pedes Apostolorum deponentium, exemplo ceteri se abdicare rebas suis coguntur, neque Ecclesiæ ci Apostolorum. Verum hac de alio loco propria est ratio disputandi.

VERSUS 24.

Et abiit opinio eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male habentes, variis languoribus, & tormentis comprehensos, & qui demonia habebant, & lunaticos, & Paralyticos. & sanavit eos.

QVÆSTIO I.

Quæ opera Christi, & eorum effectus?

§. 1. Opinio seu fama de Iesu ait emanasse per Gloria Christi totam Syriam, in qua Palæstina, Idumæa, stilate sparsa Syrophœnicia, Syria Damascena, Antiochena, Syria, Caia, pars Arabiæ, totaque regiones fertilioris Asiæ: Nam ab Oriente terminum Euphratem; à Meridie Aegyptum & mare rubrum; ab Occidente mare mediterraneum; ab Aquilone Ciliciam habet. Magna in celebritate Christum fuisse, ostendit, ut simul doceat, neminem ex improbis excusatum, qui tanta miracula videret, & quam altè peccatis sepulti iacerent, qui tanta novitate non excitarentur.

§. 2. Inter eos quos sanitate donat sunt varii, ut constat omnem humanam facultatem excedere, omnem miraculosa, medicinæ opem, tam subitam omnium malorum pernationem. Primo n. sunt παῖδες ἔχοντες ποικίλους νόσους, quoslibet morbus indicat; deinde βαρύνοντες quod acutos, & crudeles significat, quod Erasmus non rectè tormina interpretatur; illud n. vilitatē vnum genus morbi est.

Tertio loco sunt δαίμονι ῥιζευοί, quod nonnulli pessimè Energumē-vertūt, furiosos, cui significet eos quos demon obfider, nipharmacos vocant scriptores Ecclesiastici: quorum cū sanari ingēs in cæca gētilitate numerus inveniēbat. Beza rectè non possunt

culpant eos, qui furiolos seu *paucos* appellant, ne quisquam putet non esse aliud Diabolū, quam *paucos*, aut humorum intemperiem, quæ Pharnacis sanari queat. Magna tamen & ille in errore est. ait enim: Veteres vocant *exorcistas*: qui tamen Christo nomen dederant, & inter Catechumenos confitebantur: quibus in integrū restituendis adhibebantur quos exorcistas vocabant, certū adorationibus adhibitis, quæ iam olim magno errore, sicut & alia non pauca solis adultis conuenientia, in formulam baptismi puerorum inreperunt.

Christiani
Ethnicos à
dæmone li-
berabant.

Primus error est solos catechumenos, quos demon obsebat, sanatos; omnium enim incolumitati etiam infidelium studebant exorcistæ, Hilariō è camelo dæmonem expulit, notissimo illo vsus dicto, In camelo, & vulpecula idem es. Tertullin. Apologetico. cap. 43. Quantos habetis, non dico, qui iam de vobis dæmonia excutiant, non dico, qui iam pro vobis quoque, vero Deo preces sternant. & c. 27. à Christianis subigi ait dæmones. Exemplo probat lib. ad Scapulam c. 4.

Verum constat passim dæmones Christianos timuisse, fugisse: ita ut frequenter obiciant Christiani Ethnicos suā operā ipsos à dæmonibus liberari.

Exorcismus
in baptismo
probat.

Alter error Beza est, exorcismi locum non esse in baptismo baptismi paruulorum, cui cum patribus, & nostra Catholica Ecclesia resistunt etiam Lutherani. Si enim omnes nondum Christo per baptismum insiti, sunt obnoxii Diabolo, ad infantes etiam pertinet liberatio, ad quos pertinet captiuitas. Vniuerso orbe verus Ecclesia exorcismum in baptismo vsurpauit. Genad. de Eccles. dogmat. c. 30. Illud etiam quod circa baptizandos in vniuerso mundo sancta Ecclesia vniuersim agere non otioso contempletur intuitu: cum siue paruuli siue iuuenes ad regenerationis veniunt sacramentum, non prius fontem vitæ adeant, quam exorcismus & exsufflationibus clericorum ab eis spiritus immundus abigatur; ut tunc vere appareat quoniam princeps huius mundi mittatur foras, & quo modo prius alligetur fortis.

Testis est etiam Cyrill. Catech. mystag. 2. Nazianz. de baptismo. Amb. de sacram. lib. 1. c. 5. Chryl. hom. de Adam & Eva. Aug. lib. 2. c. 4. de peccato originali. Optatus. l. 4. Insigne præterit quis testimonium est Cypri. Epist. ad Magnum quæ est 76. Quod hodie etiam geritur, ut per exorcistas voce humana & potestate diuinā flagelletur, & vratur, & torqueatur Diabolus: & cum exire se & homines Dei dimittere sepe dicat, in eorum amen quod dixerit, fallat & id quod per Pharaonem prius gestum est, eodem mendacio oblationis & fraudis exerceat. Cum tamen ad aquam salutarem, atque ad baptismi sanctificationem venitur, scire debemus, & fidere, quia illic Diabolus opprimitur, & homo Deo dicatus diuinā indulgentiā liberatur.

De exorcismo Aleuinus, ut & aliis de ritibus scripsit. Græcorum exorcismi forma habetur apud Severum Patriarcham Alexandrinum. Tertullianus lib. de præscript. aduersus hæreticos, cap. 14. Grauerit reprehendit mulieres apud hæreticos, quod tam proceres sint, ut audeant docere, contendere, exorcismos agere, curaciones repromittere, forsitan & vinguere.

Exorcista
dæmones e-
iciunt.

§. 3. Hinc exorcistæ in Ecclesia eorum officium est: qui dæmonem adiurabant, & corporibus exigebant: meminit exorcismi suo tempore Epist. 2. ad Donatum Cyprianus. Immundos & erraticos spiritus, qui se expugnandis hominibus immerferint, ad confessionem minime repantibus cogere; ut recedant, dura verberibus vrgerent, confuscentes, et limes gementes; incremento per propagantia extendere, flagris cadere, ignem trerre. Res illi geritur, nec videtur: Occulta plaga & pena manifesta. Hæc S. Cyprianus de re quam visitat, atque in omnium oculis omnino, nec modo Christianos, sed infidelis quoque liberabant.

Et ad Demetrianum. O si audire eos velles & videre, quando à nobis adiurantur, & torquentur spiritalibus flagris

& verborum tormentis de obsessis corporibus eiciuntur, quando ciuitates & gentes voce humana, & potestate diuina flagella & verbera sentientes venturum iudicium consentiunt, &c.

Si de Christianis solis ageretur, merito reponeret Demetrianus persecutor impius in illis ex composito ista fieri, at in suis quoque eadem Christianorum benedicta experiebatur. Hæc de virtute seu dono eorum, qui dæmones pellebant.

§. 4. Exultat in his contra inanes hæresum congregationes antiqua veritas. Christus dæmones eiecit, eam potestatem discipulis dedit, mansitque in posteris, omnibus enim ætibus mundi per Catholicos eieci sunt dæmones, hodieque eiciuntur à multis, atque locis plurimis. Nulla eam potestatem hæresis consecuta est, paucissimi, sed infelicitate tentantur. Sola igitur illa fides vera est, quæ dæmonibus dominatur, sola vera Ecclesia à qua portæ inferi conuelluntur. Non credo illi sectæ, cuius auctores vel f. etatores nullus vnquam dæmonum horruit. De suis temporibus Scriptores singuli mentionem faciunt, Gentilibus insulant, nec modo æuo martyrum, sed posterioribus etiam temporibus. Hieronymus, Augustinus, alii referunt, nostro tempore plurimi videntur; ita ut vel hac sola se sint excusabiles, qui cum in Catholica Ecclesia constanter eam potestatem manere priorum testimonio, præsentium experientia didicerint, in alias tamen sectas abeunt, quæ ne falso quidam præsumere, aut iactare audent aliquod in dæmones imperium. Verum de hoc genere adscribere libet, quæ doctissimus Pammelius in Cypriani Epistolam 76. annotat. Vetusissimum vero esse Exorcizandi in Ecclesia morem, etiam Ethnici testantur. Vlpianus enim Iureconsultus alexandri Imperat. (teste Lampridio) consiliarius & scrip. magister, ff. de Var. & extraord. cognit. libro. 1. §. Medicos: si incantauit (inquit) vel impetratus est, vel (ut vulgari verbo imposterum vtar) si exorcizauit, non sunt ista medicina genera. Sic enim recte legit Remundus Rufus lib. sap. citato pro eo quod vulgo legitur: In posterum. Imposterum enim Christianos vocabant, unde & eodem respectu videtur in Nerone Suetonius Adriani Imperat. Epistolam magister, dum Christianos vocat genus hominum superstitionis nouæ & maleficæ. Neque vero exorcismi duntaxat vsus fuit ad expulsiōem dæmonum, in iis quos Energumenos vocabant, verum & in baptismo. Ad quem haud dubie alludit dicta 2. Epistola auctor noster. Frequentissime eiusdem meminit D. August. immo lib. 2. de gratia Dei & pecc. Orig. c. 40. ac lib. 2. de nupt. & concupis. c. 29. antiquissimam Ecclesiæ traditionem dicit. D. etiam Chrysost. hom. de Adam & Eva, Opt. Mil-leui lib. 4. contra Parmen. D. Nazianz. Orat. de baptismo. ac D. Dionysius, Areopag. Eccles. Hier. c. 1. dum exsufflationis in dæmonem meminit, quæ in exorcismo exerceri solet. Imò & ab Apostolis vsu exorcismos & à Christo ipso, manifestum sit. Act. 19. & Marc. 5. hic enim legitur: ὁπίσω σερὸν Ἰερὺ, illis vero ὁπίσω Ἰερὺς ἔστιν ὁ Πάϊς & ὑπὸς ἐσ. Quod voce Scripturæ vsitatā vertit interpres. Adiuro te & adiuramus vos: quam & in Luidio alicubi vsitaram hac significatione volunt quidam. Potestatem quoque eiciendi dæmonia diserti verbis Apostolis suis Christus tribuit Matth. 10. & Luc. 10. Marc. 16. Eodem Act. c. 16. Iudeorum Exorcistaram sit mentio, de quibus etiam illud Matth. 22. Filij vestri in quo eiciunt, interpretatur D. Hieron. in Comment. ab illis igitur ad Christianos translationem est & nomen & ministerium. Nam Salomonem inuenisse modos conuersionum quibus effugantur dæmones, testis est Ioseph. lib. 8. Antiquit. & Rabanus Maurus c. 10. lib. 1. de Institutio Clerici. ubi & formam ordinationis eandem quæ hodie vtmur adfert ex Concil. Carthag. 4. Canon. 7.

§. 5. Exorcismus infantum à Calvinistis omnino reieciunt, à Lutheranis retinerunt. Crellius Saxonis Elektoris Consiliarius, multos prædicantes perse. utus est, therani, & Patia expulit, quod Exorcismum dimittere recu- damant, farent; at Nicolaus Plumius in funebri oratione quæ post eius supplicium habuit, refert, se suoiq; in carcere illi

illi dixisse: Non posse eam ceremoniam omitti bona conscientia, eos porro, qui omittunt, facere se demum abominationum reos. Atque eo loco quin-

que rationes adferunt, cur retinendus sit Exorcismus. Vide ista Crelliana, & concionem funebrem.

CAPVT V.

VIDENS autem Iesus turbas, ascendit in montem, & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius. 2. & aperies os suum docebat eos, dicens. 3. Beati pauperes Spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. 4. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. 5. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. 6. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. 7. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. 8. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. 9. Beati pacifici: quoniam filij Dei vocabuntur. 10. Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum celorum. 11. Beati estis, cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersus vos, mentientes propter me. 12. gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in celis: sic enim persecuti sunt prophetae, qui fuerunt ante vos. 13. Vos estis sal terra. Quod si sal euauerit, in quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. 14. Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. 15. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt. 16. Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in celis est. 17. Nolite putare, quoniam veni soluere legem, aut prophetas, non veni soluere, sed adimplere. 18. Amen quippe dico vobis, donec transeat celus & terra, tota unum, aut vnus apex non prateribit à lege, donec omnia fiant. 19. Qui ergo soluerit vnam de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum: qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno celorum. 20. Dico enim vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plus quam Scribarum, & Phariseorum, non intrabitis in regnum celorum. 21. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. 22. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui transiit fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue: reus erit gehenna ignis. 23. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi reor datus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te. 24. Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offers munus tuum. 25. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in via cum eo: ne forte tradat te aduersarius iudici, & index tradat te ministro, & in carcerem mittaris. 26. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem. 27. Audistis quia dictum est antiquis: Non machaberis. 28. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam machatus est eam in corde suo. 29. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eum, & proice abs te: expedit enim tibi ut pereat vnus membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. 30. Si dextera manus tua scandalizat te, abscinde eam, & proice abs te: expedit enim tibi, ut pereat vnus membrorum tuorum, quam totum corpus tuum eat in gehennam. 31. Dictum est autem, Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudij. 32. Ego autem dico vobis, Quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam machari, & qui dimissam duxerit, adulterat. 33. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non periuurabis, reddes autem Domino iuramenta tua. 34. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neq. per celum, quia thronus Dei est. 35. neq. per terram, quia scabellum est pedum eius, neq. per Ierosolimam, qui ciuitas est magni regis. 36. neq. per caput tuum iuraueris, quia non potes vnum capillum album facere, aut nigrum. 37. Sit autem sermo vester, est, est, non, non, quod autem his abundantius est, à malo est. 38. Audistis quia dictum est, Oculum pro oculo, & dentem pro dente. 39. Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi & alteram. 40. & ei, qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. 41. & quicumque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. 42. Qui perit à te, da ei, & volenti mutuari à te, ne auertaris. 43. Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. 44. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. 45. Et sitis filij patris vestri, qui in celis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. 46. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne & publicani hoc faciunt? 47. Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne & ethnici hoc faciunt? 48. Estote ergo vos perfecti, sicut & pater caelestis perfectus est.

IN CAPVT QVINTVM

ARGVMENTVM.

IESVS CHRISTVS in montem conscendens optimis credendi viuendique Concilio praeceptis discipulos imbuuit. Quam in re vita beata consistat, initio exponit. Deinde officij omnes admonet, legisq. perfectam obseruationem cunctis commendat. Lectiones duas signatas Syriacus textus habet, Primo Apostolorum & Patrum, in illorum enim memoriis legebantur omnia vsq. ad versum 21. Inde vsq. ad finem Matutinis tertiae sortis septimanae, quae ieiunium praecedit.

QVÆSTIO